

Οικονομικά της Εκπαίδευσης

Γεώργιος Παπακωνσταντίνου,
Αναπληρωτής Καθηγητής

Μάθημα 1^ο

Εισαγωγή

- ❑ Η Οικονομική Επιστήμη υποστηρίζει ότι η **εκπαίδευση** και η **δια βίου μάθηση** αποτελούν τους βασικούς θεσμικούς «μηχανισμούς» παραγωγής, συσσώρευσης και διάχυσης γνώσεων, δεξιοτήτων, ικανοτήτων και στάσεων, δηλαδή παραγωγής συσσώρευσης και διάχυσης «ανθρώπινου κεφαλαίου».
- ❑ Αποτελούν σημαντικούς παράγοντες προώθησης της αιφόρου ανάπτυξης, της απασχόλησης και της κοινωνικής συνοχής.

Εισαγωγή (συνέχεια)

- ❑ Το κράτος, άτομο-νοικοκυριό, επιχείρηση (κάθε υποκείμενο της οικονομίας) έχει απεριόριστες ανάγκες, ενώ τα μέσα που διαθέτει για την ικανοποίησή τους είναι περιορισμένα. Δηλαδή κάθε υποκείμενο της οικονομίας έχει το βασικό, το θεμελιώδες, οικονομικό πρόβλημα.
- ❑ Η πραγματικότητα αυτή οδηγεί το οικονομικό υποκείμενο στην επιλογή (choise) τόσο μεταξύ των αναγκών όσο και μεταξύ των μέσων για την κάλυψή τους.
- ❑ Δεδομένου ότι οι διαθέσιμοι πόροι είναι περιορισμένοι και παρουσιάζουν ποικιλία χρήσεων, επιβάλλεται η κατανομή των πόρων (allocation of resources) μεταξύ των εναλλακτικών χρήσεών τους, για την παραγωγή των μέσων με στόχο τη βέλτιστη κάλυψη των αναγκών.

Εισαγωγή (συνέχεια)

- ❑ Η εκπαίδευση και η δια βίου μάθηση θεωρούνται ως βασικά ανθρώπινα δικαιώματα (basic human right).
- ❑ Η δόμηση και λειτουργία υποσυστημάτων και προγραμμάτων στα πεδία της εκπαίδευσης και δια βίου μάθησης οι επενδύσεις, ο σχεδιασμός και η εφαρμογή πολιτικών απορροφούν σημαντικούς πόρους της δημόσιας και ιδιωτικής οικονομίας.
- ❑ Δεδομένης της ανεπάρκειας των δημόσιων και ιδιωτικών πόρων σε σχέση με τις ανάγκες, προβάλλει επιτακτική η ανάγκη για **ορθολογική και αποτελεσματική διάθεση των πόρων**, στο πεδίο της εκπαίδευσης και δια βίου μάθησης, τόσο από μέρους του κράτους όσο και από μέρους των πολιτών.

Εισαγωγή (συνέχεια)

- ❑ Η αξιολόγηση της κατανομής των πόρων, που πάντα είναι σε ανεπάρκεια, αλλά και της αποτελεσματικής χρήσης των, αποτελούν κεντρικά ζητήματα τόσο της επιστήμης όσο και της εφαρμοσμένης πολιτικής.
- ❑ Τα ανωτέρω μεταξύ άλλων αποτελούν μέρος της **Οικονομικής της Εκπαίδευσης**, η οποία αποτελεί σύγχρονο και δυναμικό κλάδο της Οικονομικής Επιστήμης.

Ο πραγματικός κόσμος

- ❑ Ως **πραγματικός κόσμος** (real world) νοείται με απλά λόγια ο κόσμος στον οποίο ζούμε.
- ❑ Στον πραγματικό κόσμο, η εκπαίδευση, η δια βίου μάθηση και η οικονομία αποτελούν θεμελιώδη και ιδιαίτερα δυναμικά, πολύ-πλευρα, πολύ-σύνθετα, πολύ-παραμετρικά, πεδία. Αποτελούν θεσμούς της πολιτείας με συγκεκριμένους δυναμικούς στόχους, περιεχόμενο και κανόνες.
- ❑ Η εκπαίδευση και η δια βίου μάθηση βρίσκονται σε αέναες ισχυρές αλληλεπιδράσεις με την οικονομία, την κοινωνία, το κράτος, την πολιτική. Αντλούν, άμεσα ή έμμεσα, πόρους από όλα τα υποκείμενα της οικονομίας, κράτος, άτομα-νοικοκυριά, επιχειρήσεις και προσφέρουν σε αυτά, μέσω πολλών καναλιών ευρύτατη ποικιλία οφελών.

Εκπαίδευση

- ❑ Ο όρος «**Εκπαίδευση**» (Education) πρωτοεμφανίστηκε το 12ο αιώνα και κυρίως κατά τη βιομηχανική επανάσταση (Β. Ιταλία, Γερμανία, Αγγλία, κ.α). Οι όροι «παιδεία» και «διαβίου μάθηση» είναι ευρύτεροι από τον όρο «εκπαίδευση».
- ❑ Το περιεχόμενο του όρου είναι δυναμικό αφού η εκπαίδευση βρίσκεται σε ισχυρή αλληλεπίδραση με την κοινωνία και την οικονομία. Για το λόγο αυτό οφείλει να προσαρμόζεται εκ των προτέρων η έστω εκ των υστέρων στις ευρύτερες αλλαγές.
- ❑ Με την ευρεία έννοια, με τον όρο «**Εκπαίδευση**», νοείται κάθε δραστηριότητα που παράγει, μεταφέρει και διαχέει γνώση και αγωγή, που αναπτύσσει τεχνικές - επαγγελματικές δεξιότητες και ικανότητες στα εκπαιδευόμενα άτομα.

Εκπαίδευση (συνέχεια)

- Ως **εκπαίδευση** προσδιορίζεται κάθε είδος επίσημης, θεσμοθετημένης μορφής διδασκαλίας που διεξάγεται σε εκπαιδευτικές δομές όλων των βαθμίδων (Πρωτοβάθμια, Δευτεροβάθμια, Τριτοβάθμια), ανεξάρτητα εάν παρέχεται από το κράτος ή από ιδιωτικούς φορείς.
- Ως **Εκπαιδευτικό Σύστημα** (Educational System) νοείται το σύνολο των δομών παροχής εκπαιδευτικών υπηρεσιών, οι σχέσεις, οι διαδικασίες και το θεσμικό πλαίσιο που τα διέπει. Οι σκοποί του διαφέρουν από εποχή σε εποχή και από χώρα σε χώρα. Πρέπει να προσαρμόζεται στις νέες συνθήκες ούτως ώστε να συλλειτουργεί ομαλά στην εποχή του και να βοηθά τους ανθρώπους να αντιμετωπίζουν τα προβλήματα και τις ανάγκες τους με τρόπο σύγχρονο και δημιουργικό.

Εκπαίδευση (συνέχεια)

«Τυπική Εκπαίδευση»

Παρέχεται από φορείς του δομημένου εκπαιδευτικού συστήματος (χαρακτηρίζεται από καθορισμένη διάρκεια σπουδών, επαναληψιμότητα και απονομή επίσημου τίτλου σπουδών στο τέλος τους, ο οποίος αποτελεί και την κρατική νομιμοποίηση της).

«Άτυπη Εκπαίδευση» ή «Άτυπη Μάθηση»

Χαρακτηρίζονται όλες οι μαθησιακές δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα εκτός οργανωμένου εκπαιδευτικού πλαισίου, σε όλη τη διάρκεια της ζωής του ανθρώπου, στο πλαίσιο του ελεύθερου χρόνου ή επαγγελματικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων. Περιλαμβάνει τις κάθε είδους δραστηριότητες αυτομόρφωσης (αυτομόρφωση με έντυπο υλικό, μέσω του διαδικτύου, με χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή ή ποικίλων εκπαιδευτικών υποδομών), καθώς και τις γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες που αποκτά το άτομο από την επαγγελματική εμπειρία του.

«Μη Τυπική Εκπαίδευση»

Παρέχεται σε οργανωμένο εκπαιδευτικό πλαίσιο εκτός του τυπικού συστήματος εκπαίδευσης και μπορεί να οδηγήσει στην απόκτηση πιστοποιητικών αναγνωρισμένων σε εθνικό επίπεδο. Περιλαμβάνει την αρχική επαγγελματική κατάρτιση, τη συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση, τη γενική εκπαίδευση ενηλίκων και τις πάσης φύσεως μορφές κατάρτισης και επιμόρφωσης.

«Γενική και Επαγγελματική Εκπαίδευση»

Η Δια Βίου Μάθηση

- Με τον όρο «**Δια Βίου Μάθηση**» (Life Long Learning) υποδηλώνεται ο απεριόριστος χαρακτήρας της μάθησης που καλύπτει όλο το φάσμα της ζωής και περιλαμβάνει όλες ανεξαιρέτως τις μορφές μάθησης, τόσο εκείνες που παρέχονται από κάθε είδους εκπαιδευτικούς φορείς όσο και τις μορφές της άτυπης μάθησης.
- Είναι η κάθε δραστηριότητα μάθησης η οποία αναλαμβάνεται καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής των ατόμων με σκοπό την απόκτηση ή την ανάπτυξη υπάρχουσών γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων οι οποίες συμβάλλουν στη διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης προσωπικότητας, στην κοινωνική συνοχή, στην κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη, στην ανάπτυξη της ικανότητας ενεργού συμμετοχής στα κοινά και στην επαγγελματική ένταξη και εξέλιξη του ατόμου.

Η Δια Βίου Μάθηση (συνέχεια)

- «η διά βίου μάθηση είναι ζωτικής σημασίας, όχι μόνο για την ανταγωνιστικότητα, την απασχολησιμότητα και την οικονομική ευμάρεια, αλλά και για την κοινωνική ένταξη, την ενεργό συμμετοχή του πολίτη και την προσωπική ολοκλήρωση των ατόμων που ζουν και εργάζονται σε μια οικονομία με βάση τη γνώση» (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2007) .
- Στο πεδίο της Δια Βίου Μάθησης εμπίπτουν:

Εκπαίδευση Ενηλίκων

- Ως «**Εκπαίδευση Ενηλίκων**» (Adult Education) εννοείται κάθε εκπαιδευτική διεργασία, κάθε περιεχομένου, επιπέδου η μεθόδου, είτε πρόκειται για τυπική εκπαίδευση είτε όχι, είτε για διεργασία η οποία επεκτείνει χρονικά ή αντικαθιστά την τυπική εκπαίδευση, καθώς και για μαθητεία, μέσω των οποίων τα ενήλικα άτομα εμπλουτίζουν τις γνώσεις τους, αναπτύσσουν τις ικανότητές τους, βελτιώνουν τα επαγγελματικά τους προσόντα η τα προσανατολίζουν προς άλλη κατεύθυνση και επιφέρουν αλλαγές στις στάσεις ή τη συμπεριφορά τους με τη διπλή προοπτική της πλήρους προσωπικής ανάπτυξης και της συμμετοχής σε μια εναρμονισμένη και αυτοδύναμη οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη.

Κατάρτιση

- Ως «**Κατάρτιση**» (Training) εννοείται η συστηματικά οργανωμένη διαδικασία απόκτησης εξειδικευμένων επαγγελματικών γνώσεων και δεξιοτήτων, οι οποίες ανταποκρίνονται σε συγκεκριμένες εργασιακές απαιτήσεις. Ο απόφοιτος δεν διαθέτει μεγάλη επαγγελματική ευελιξία αλλά αντίθετα αυξημένη μετατρεψιμότητα και αξιοποίηση των προσόντων του στην αγορά εργασίας.
- Η κατάρτιση αποτελεί μέρος της επαγγελματικής εκπαίδευσης που παρέχει τις ειδικές επαγγελματικές γνώσεις και ικανότητες με τις οποίες ολοκληρώνεται η επαγγελματική επάρκεια του εκπαιδευομένου.

Αρχική Κατάρτιση

- Ως «**Αρχική Κατάρτιση**» (Initial Training) εννοείται κάθε συστηματικά οργανωμένη διαδικασία απόκτησης επαγγελματικών προσόντων. Με την επιτυχή ολοκλήρωση της παρέχεται τίτλος που αναγνωρίζεται από το κράτος και προσφέρει στον κάτοχο του την δυνατότητα άσκησης ενός επαγγέλματος ή την συνέχιση της κατάρτισης του.
- Δηλαδή, «Αρχική Κατάρτιση» είναι εκείνη η οποία προσφέρει βασικές επαγγελματικές γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες σε ειδικότητες και εξειδικεύσεις με στόχο την ένταξη, επανένταξη, επαγγελματική κινητικότητα και ανέλιξη του ανθρώπινου δυναμικού στην αγορά εργασίας, καθώς και την επαγγελματική και προσωπική ανάπτυξη.

Συνεχιζόμενη Κατάρτιση

- Ως «**Συνεχιζόμενη Κατάρτιση**» (Continuing Training) εννοείται η συντήρηση, ανανέωση, αναβάθμιση και ο εκσυγχρονισμός των επαγγελματικών γνώσεων και δεξιοτήτων.
- Η συνεχιζόμενη κατάρτιση συνεπάγεται ότι έχει προηγηθεί ήδη κάποια αρχική κατάρτιση. Έχει ως σκοπό να διευκολύνει στην προσαρμογή των διαθέσιμων ατόμων στην αγορά εργασίας, στην αλλαγή της τεχνικής και των συνθηκών εργασίας, να συμβάλει στην κοινωνική πρόοδο με την πρόσβαση των ατόμων αυτών στα διάφορα επίπεδα μόρφωσης και επαγγελματικής κατάρτισης, καθώς και να προωθήσει την συνεισφορά στην πολιτιστική, οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Επιδιώκει επίσης την εμπάθυνση γνώσεων και ικανοτήτων σε ορισμένο τεχνολογικό τομέα, καθώς και να διορθώσει και να ανανεώσει γνώσεις, δεξιότητες και στάσεις, που έχουν ήδη αποκτηθεί αλλά ξεπεραστεί.

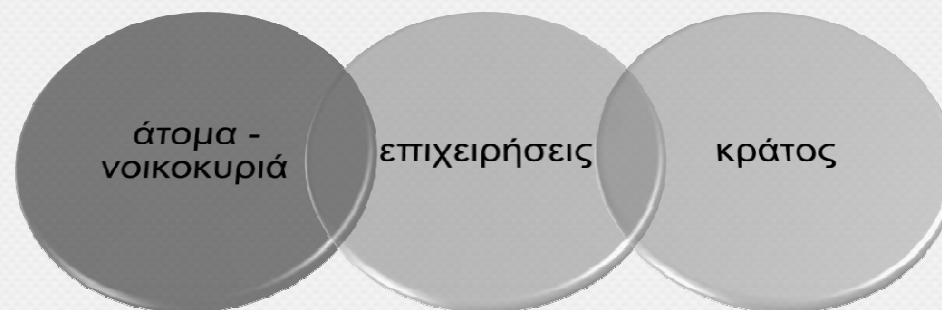
Ενδοεπιχειρησιακή Κατάρτιση

- Ως «**Ενδοεπιχειρησιακή Κατάρτιση**» νοείται η κατάρτιση (σχεδιασμός, οργάνωση, υλοποίηση, αξιολόγηση) που συντελείται στο πλαίσιο μιας επιχείρησης με σκοπό την ανάπτυξη ή βελτίωση των δεξιοτήτων αυτών που εργάζονται ή πρόκειται να εργαστούν σε αυτή.

Η Οικονομία

- Ως **Οικονομία** (Economy) νοείται το σύνολο των απειράριθμων οικονομικών δραστηριοτήτων που αναπτύσσουν τα υποκείμενα της οικονομίας (άτομα - νοικοκυριά, επιχειρήσεις, κράτος) με σκοπό την ικανοποίηση των απεριόριστων αναγκών τους με τα περιορισμένα διαθέσιμα μέσα. Περιλαμβάνει τους θεσμούς και τους μηχανισμούς στους οποίους στηρίζεται και μέσα από τους οποίους γίνεται η παραγωγή των προϊόντων / υπηρεσιών, η ανταλλαγή και η κατανάλωση τους.

- Υποκείμενα της οικονομίας:

Η Οικονομία (συνέχεια)

- ❑ **Οικονομική** (Economics) είναι ο κλάδος της επιστήμης ο οποίος ερευνά τον σχετικά άριστο τρόπο χρησιμοποίησεως των περιορισμένων πόρων για την επίτευξη διαζευκτικών σκοπών. Δηλαδή, ασχολείται με τη μελέτη του περιορισμένου και των προβλημάτων τα οποία προκύπτουν απ' αυτό.
- ❑ Με άλλα λόγια, είναι ο κλάδος της επιστήμης ο οποίος έχει ως αντικείμενο τη θεωρητική προσέγγιση και την εμπειρική ανάλυση των φαινομένων και των προβλημάτων που ανακύπτουν στην οικονομία.

Διακρίσεις της Οικονομικής

Θεμελιώδες και βασικά Οικονομικά προβλήματα

- **Θεμελιώδες Πρόβλημα:** Η βέλτιστη κάλυψη των απεριόριστων αναγκών με τα μέσα που βρίσκονται σε ανεπάρκεια / σπάνη.

- **Βασικά προβλήματα:**

● Ποια αγαθά / υπηρεσίες και σε τι ποσότητες θα παραχθούν;

● Με ποιο τρόπο θα παραχθούν τα αγαθά / υπηρεσίες;

● Σε ποιο τόπο θα παραχθούν τα αγαθά / υπηρεσίες;

● Πώς θα διανεμηθούν τα αγαθά / υπηρεσίες;

● Πώς θα αυξηθεί η παραγωγή;

● Το σήμερα και το αύριο

● Η ευελιξία και η προσαρμοστικότητα

Στόχοι Σύγχρονων Οικονομιών / Κοινωνιών

Το Οικονομικό Κύκλωμα

